

תערוכת האסון

(המשך מעמוד 7)

לוחות השיש השחור לא התאימו למידות החדשות. התברר שהלוחות נגזרו לפי המידה הקודמת של העמוד. העמודים נשארו עירוניים בחזיתם עד היום. לבסוף התברר שגם האולם עצמו איננו גמור. גם אחרי הרבבות שהושקעו בו היה צורך להגביה את הצפתו בכמה סנטימטרים, הוצאה של כמה מאות אלפי לירות. לא פגית ארצית היתה הבניה שנעשתה באגף המשקי מחוץ לבנין. הרצפות הן שטחיי בטון זולים. קבלנים ומהנדסי בניין ניבאו שהן תיהרסנה תוך חורף אחד. פרשה כעניינת ומורה בפני עצמה היא פרשת הקנוניות במטבע זו שנערכו בחוץ לארץ במיוחד לתערוכה. כחודש לפני פתיחת התערוכה, יצא רול את הארץ שנית, על מנת לחזור ולהביא עמו כמויות גדולות של הומרים, שלדברי הנהלת תערוכת העשור אי אפשר היה להשיגם בארץ, והם חיוניים עד מאד להצלחתה של התערוכה. במסגרת מסעי קניות זה נרכש ציוד אקוסטי ב-20 אלף דולאר בהולנד, לוחות פלסטיק שקוף בערך של 3000 לירות שטרלינג בבריטניה, לוחות פלסטיק גלי וצבעוני ב-21 אלף לירות שטרלינג, ובד פלסטיק שקוף מתוצרת גרמניה. רול גם הביא אתו שואב-אבק ענקי המסוגל לשאוב את האבק מן המוצגים, אך לא מתוכניות התערוכה עצמן. הבד הפלסטי מתוצרת גרמניה היה בלתי יעיל. רול רצה להשתמש בו כדי ליצור אפקט של מאות אורות צבעוניים, שיבקעו בלילה מבעד לביתנים. הרוח הירושלמית סיכלה את חלומו. הבד נקרע. ההנהלה לבקש ברגע האחרון מחברת הסוכן להשאל לה סככות-ברונז לתקופת התערוכה.

★ ★ ★

400 מתוך 3500

ה שמועות והעובדות על ערכה הירוד וכשלונה הצפוי של תערוכת העשור הגיעו לאוזני הכלכלה הישראלית שבועות רבים לפני הפתיחה הרשמית. אנשי-עסק ומנהלי חברות מסחריות, שהיו צריכים להשקיע אלפי לירות בייצוג מתאים של חברותיהם בתערוכה, רצו למשוך את ידם ממנה בכל מהיר. חלק מהם הצליח לעשות זאת. חלק אחר נמנע מראש לתת את ידו למפעל הפירסומה הגדול של ועדת-העשור. שגיאות תכנון וביצוע באגף המשקי של התערוכה, המשתרע על שטח של 15 אלף מטרים מרובעים, רק הגבירו את הפספוקים וההחלטות השליליות בקרב חוגים אלה.

ל-3500 חברות ומפעלים פתחה הנהלת התערוכה, בבקשה להשתתף בה. 400 בלבד נענו לבקשה בחיוב. חלק גדול מן החברות לא טרחו אפילו להשיב על הפניה, ואילו חלק אחר נימק את סירובו ברצון. כך, למשל, מסביר נציג בנק דיסקונט בע"מ את סיבת אי-השתתפותו של הבנק בתערוכה (בה משתתפים, מכל עשרות הבנקים וחברות האשראי הפועלות בישראל, רק בנק איגוד, קופת-עם, בנק הפועלים ובנק לאומי לישראל): "פנו אלינו כמה חודשים לפני הפתיחה, אך מצאנו שההשקעה אינה מצדיקה את התוצאות שאנו עלולים להפיק מפרסום בתערוכה. הצענו להנהלת התערוכה לערוך מפעל מיוחד במסגרת השתתפותנו, אך היא סרבה מטעמים בלתי-ברורים".

סיפורו של מנהל הבנק למלאכה, מבין הקטנים בענף, היה פשוט יותר: "רצינו להשתתף, אך כשראינו כי גם אחרים מסרבים, היתרנו על כך". הפתיחה אי-השתתפותה של חברת התעופה הלאומית אל-על. בפי אנשיה היה סיפור מזור: שלושה חודשים לפני פתיחת התערוכה השיבה אל-על להשיב על ביקשה רק שבהתאם לנוהג הבינלאומי של תערוכות וירידים, תהיה השתתפותה בולטת מכל שאר חברות התעופה הזרות, במדור התחבורה. כמו כן דרשו מנהלי אל-על להתיר להם להשתתף גם במוצגים בולטים, נוסף על תמונות ומדגמים שטוחים. התשובה היתה שלילית. אל-על אינה משתתפת בתערוכת העשור. "אנחנו חברה בינלאומית", הסביר איש יחסי-הציבור של החברה, "לא נוכל להרשות לעצמנו להשתתף בתערוכה בצורה חלקית".

הסביר זאב גרודוינסקי, מנהל קרנל, שגם היא אינה משתתפת: "הנהלת תערוכת העשור היתה מוכנה להסכים רק לתצוגה שיגרמית. הצענו שורה של הצעות, שתאפשרנה לנו השתתפות יעילה. אך הנהלת סירבה לאשר את התוכנית".

בפי אלה מן המציגים המשתתפים בתערוכה היו טענות רבות. לדבריהם, לא עמדה הנהלה בהתחייבותיה. במקום מרצפות כמובטח, קיבלו רצפות-בטון סדוקות, בהן מצטבר אבק רב, המכסה את המוצגים. במקום גגות הפלסטיק המובטחים, קיבלו סככות בד, דרכן דולף הטל המשתית את המוצגים.

בי-20 לאפריל, כחודש וחצי לפני פתיחת התערוכה, קיבלו המציגים הודעה שהם יכולים להיכנס עם מוצגיהם לשטח. כשהגיעו אליו, התגלה להם שאיננו מוכן. בכל מקום מצאו ערימות פסולת וחמרי-בניין. העבודה ברוב המקרים לא נסתיימה עדיין. לא היו חיבורי מים וחשמל, כמובטח. שיפוע הרצפה הגיע במקרים רבים ל-20 מעלות. רבים מן המציגים נאלצו לפרק את המוצגים ולבנותם מחדש. מפעלי אמקור נאלצו לצקת רצפה חדשה.

בכל השטח הגדול לא היה בית-שימוש, לא היתה לשכת אינפורמציה יעילה, איש לא ידע לאן עליו לפנות כדי לסדר את ענייניו. כניסות לא מתוכננות אילצו רבים לבנות הכל מחדש. דוגמה לכך משמש ביתן ז'נבים וחמרים כימיים. שאפלי לירות הושקעו בהתאמתו. כשלב לא היה התוספו גם מחירים מופקעים, חשבונות בלתי-מוסמכים ותנאים הבחלתי-נוחים של ירושלים, לא הסתירו אפילו המציגים המעטים את מרירותם: "לא היה כדאי".

★ ★ ★

הרוח אינה נישבת

"מה השעה?" זועקת כרות-ענק באתר מאולמי התערוכה, ועונה לעצמה: "שני מיליון יהודים — כל חמש דקות עלה יהודי לארץ".

את אותה השאלה בדיוק צריכים היו מארגני התערוכה והאחרים לה להציג כלפי עצמם: מה השעה? כלום הגיעה השעה להודות בכשלון הרדוף כשלון, ולהסתלק הביתה? פרפוריה האחרונים של ועדת-העשור מעידים על מטרותיה. תערוכת העשור לא השיגה את מטרתה — בארץ, על-כפינים — משום שלמארגניה לא היה מה לומר. טעי קולק ומאיר חיסגאל הם בקיאים גדולים בהגניהם ובכיסיהם של יהודי הגולה, אך אין להם כל מגע עם רוח הארץ ועם מאחיו ולבטיו של האזרח הישראלי הממוצע, אותו הם רואים רק מבעד לזוגיות מכניותיהם הדוהרות. הם גם אינם רוצים לדעת. התערוכה בירושלים היא הדוגמה הטובה ביותר לכך.

הישראלי הממוצע, הצעיר והמבוגר, אינו רוצה לקרוא מספרים שאינם אומרים לו דבר, או לחוות בתמונות יפות שאינן מסבירות ולא כלום. הוא רוצה לחוש את דופק החיים של הארץ, את האפוס האדיר של אומה הנאבקת על קיומה ועל עיצוב נשמתה — את הבעיות האמיתיות, את התקלות ואת הצנחנות. גם במסגרת התעמולה הקואליציונית ערב הבחירות אפשר היה לעשות כל זאת — אילו תוכננה התערוכה על-ידי יוצרים ישראליים, המעורים בחיי הארץ, ולא בידי מלכיה-השנור המבלים את ביקוריהם הקצרים בארץ במללן ז'.ד.

הביתן הישראלי הקטן בבריטל הצליח משום שליוומו ובוגיו היה מה לומר. הם לקחו נושא אחד, הרעיון הציוני, וגיבשו מסביבו מערכת של מובנים, דגמים, לוחות-הסברה ותמונות. הנושא מוצה, נוצל עד תומו ותוכנו כראוי. העתונות העולמית שיבחה את הביתן פה אחד, בצד הביקורת התריפה על ביתני כמעט כל שאר העמים.

בתערוכת העשור, כמו ברוב מפעליה הכושלים של ועדת העשור, אין נושא, אין צורה ואין תוכן. רוחה של ישראל אינה נושבת-ממנה. המבקר בתערוכה — אינו מוצא את גליו ואת ידיו בתערוכה, אינו מרגיש שעבר בה חוויה.

חמש דקות של כוסי-המחול בדליה עוררו בלב הרבבות שם הד עמוק יותר מאשר ביקור של חצי-יום בתערוכת-העשור. בדליה חיתה ונשמה ארץ-ישראל, נוצרה ההודות המוחלטת בין האדם לבין המולדת, האומה ושרשיה. ואילו מתערוכת העשור נודפת רק רוח אחת — הרוח השדופה של הקומיסארים, בני קבוצת-ההצר של ביגיי, שקידיהם ועושי-דברם. זוהי השיכבה הלושה ביותר מהחן הארץ — והתערוכה מביעה ריקנות זו יותר מכל.

"מה השעה?" שואלת הכרזה האינספנטילית בתערוכה. למבקר-התערוכה היתה השבוע תשובה מן המוכן: הגיעה השעה לחסל את התערוכה ולשים קץ לשערוריה הגדולה של הפירסומה הרצשנית, שאין לה שום כוסי.

חזאי!
חומץ הדלים טבעי
מפיק הדר
Assis
חומץ הדלים טבעי
CITRUS VINEGAR
עסיס

התיאטרון הקאמרי מציג:
הקיסר ג'ונס
בגלל חגורה
מאת יוג'ין או'ניל
ב. ו. לוי

פול סי'וחד להפסקה
נשירת שערות ומניעת קרחות
מאפשר: 1. הפסקה מוחלטת של הנשירה
2. הצמחת שער חדש
אחריות גמורה - במקרה של אי הצלחה, יוחזר הכסף
רו בי נ'ס קוסמטיקום
בהנהלת סר א. רובין, ב'וקוסטיקאי מדופלם
תל-אביב, רחוב פינסקר 2 - טל. 22128